

Arkivnr: 2017/1228-25

Saksbehandlar: Hege Bugge Gjerdevik Osebakken

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		27.08.2019
Utval for opplæring og helse		28.08.2019
Fylkesutvalet		19.09.2019
Fylkestinget		01.10.2019

Auka gjennomføring og fleire ut i lære – tilrådingar inn mot Vestland 2020**Samandrag**

Fylkestinget gjorde 12.12.2018 vedtak i sak PS 120/2018:

«Fylkestinget ber om evaluering av prosjektet, før det vert teke ei slutning om å innføre tiltaket som permanent ordning.»

Sak i høve evaluering og tilrådingar frå prosjektet vart handsama i Fylkesutvalet 29.05.2019 i PS 113/2019. Innstillinga i saka vart samrøystes vedteken som innstilling til fylkestinget. Saka vart trekt frå sakskartet før ho skulle handsamast der 12.06.2019.

Prosjektet arbeider ut 2019, og denne saka vil tydeleggjere tilrådingar etter erfaring og læring frå prosjektet.

Avdeling for opplæring og kompetanse i Vestland fylke har som målsetting mellom anna å sikre nærleik til elevar, lærlingar, lærebedrifter, opplæringskontor, skular og andre brukarar. Eleven og lærlingen er difor sett i sentrum i den nye organiseringa av sektoren. Det må vere eit mål at elevar som går ut frå Vg2 skal vere fagleg og sosialt kvalifiserte med dei kvalifikasjonane arbeidslivet etterspør og vere tilsetningsklare for lære plass og opplæring i bedrift.

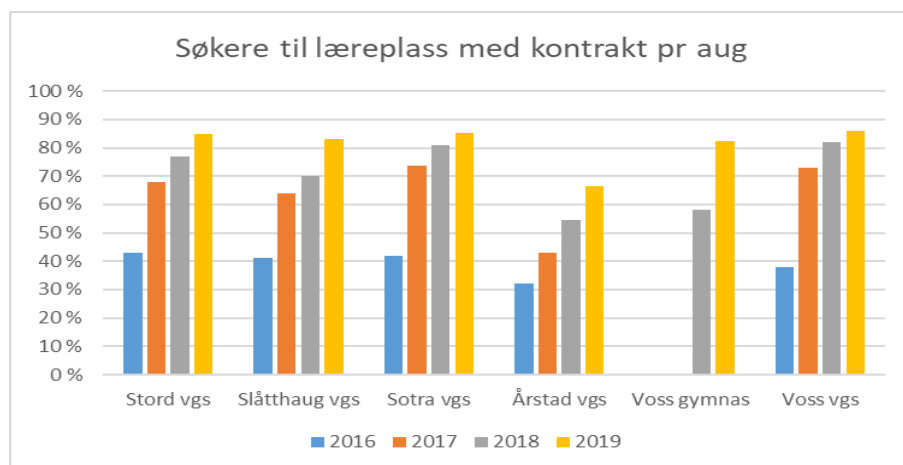
Fylkesrådmannen syner til den nye organiseringa i Vestland fylke og ser at det er planlagt rettleiingstenester ute i fylket der skular, lærebedrifter og opplæringskontor bli følgt opp, og det er stor merksemd på det 4-årige løpet og kva som må til for å lukkast med heile den vidaregåande opplæringa. Læring i prosjektet «Auka gjennomføring – fleire ut i lære» vil vere viktig å ta med vidare, og kunnskapsgrunnlaget som har kome fram gjennom prosjektet, bør kunne leggje føringar inn mot Vestland 2020.

Ny overordna del for læreplanverket i fagfornyninga forsterkar og samsvarar med læring og erfaringar som har kome fram gjennom prosjektet. *Skule og lærebedrift er likeverdige læringsarenaer. Opplæringa skal gje utgangspunkt for deltaking på alle område innafor utdannings-, arbeids- og samfunnsliv. Arbeidslivet har nokre krav og rammer som er annleis enn for opplæring i skule. Eit godt samarbeid mellom skule og arbeidsliv aukar moglegheitene for at fleire elevar og lærlingar skal kunne ta aktiv del i eiga opplæring.*

Prosjektet har gjennomført ei rekke aktivitetar og utvikla verktøy som har bidrege til eit tettare samarbeid mellom skule og arbeidsliv. Arbeidet med å etablere forståing for ei heilskapleg fag- og yrkesopplæring i Hordaland er på rett veg. Metodar og verktøy set elevar og lærlingar i sentrum og har nytteverdi for skuleeigar i høve til danning- og utdanningsoppdraget.

Fylkeskommunen må støtte skulane i arbeidet med å implementere og gjennomføre aktivitetar i høve formidlingsarbeidet til læreplass, og det er behov for systematisk oppfølging frå skuleeigar for at skulane skal lukkast med dette arbeidet.

I oppfølginga av kvalitetsmeldinga skuleåret 2017/18 vart det vedtatt ei særleg oppfølging av tilboda som har låg overgang frå Vg2 til lære. Prosjektet «Auka Gjennomføring» har vore ein viktig reiskap i dette arbeidet. Skulane som har delteke i prosjektet, hadde gjennomføring med låg overgang til lære. Progresjon gjennom prosjektet og resultat frå skulane viser god framgang i høve gjennomføring med overgang til lære, sjå tabell under.

Økonomi: Vidareføring og vidareutvikling av metodar og verkty vil kunne inngå som ein del av det kvalitetsarbeidet som avdelinga for opplæring og kompetanse skal gjennomføre og innanfor dei budsjettammer som sektoren har til rådvelde.

Prosjektet har hatt ei driftsramme på 4.5 millionar per år. Dette har dekt inn lønsmidlar, kostnader til reise m.m. Prosjektet brukar driftsramma for 2019, ut over dette er det ikkje øyremerkta midlar til dette arbeidet.

Klima: Ingen effekt

Folkehelse: Helsedirektoratet peikar på at utdanning er lokalt folkehelsearbeid. Utdanning påverkar kva for levekår ein får og korleis ein kan møte helsebelastande og helsefremjande faktorar gjennom livet. I tillegg vert dei psykologiske trekk påverka, som igjen gir styrka helse. Helsedirektoratet understrekar ein klar årsakssamanheng mellom utdanning og helse. (Kjelde: Helsedirektoratet, «Utdanning og helseulikheter»).

Regional planstrategi: Regional plan for kompetanse og arbeidskraft 5.3 Dimensjonering av yrkesutdanninga - HFK er tillagt eit særskilt ansvar for dette i planen, men oppgåva må løysast gjennom det etablerte trepartssamarbeidet i fylket, der alle gjer ein jobb for å nå målet. I tillegg må aktørane lokalt ta eit større ansvar, både dei vidaregåande skulane, kommunane og lokalt næringsliv. Gode prognosar og analysar vil her vere påkravd. HFK har fleire verkemiddel på dette feltet. Gjennom yrkesfagkoordinatorar ved skulane, samarbeidsavtalar mellom skulane og bedriftene i regionen og støttetiltak til bedriftene sikrar vi at flest mogleg lærlingar gjennomfører utdanninga.

Forslag til innstilling

1. Skulane får ansvar for elevane i overgangen frå skule til bedrift.
2. Skuleeigar må støtte skulane i arbeidet med å implementere og gjennomføre aktivitetar i høve til formidlingsarbeidet mot læreplass etter Vg2, t.d. gjennom å gjere kjent og vidareutvikle metodar og verkty som er utvikla gjennom prosjektet «Auka gjennomføring – fleire ut i lære»

3. Kunnskapsgrunnlaget som er kome fram gjennom prosjektet, bør kunne legge føringar for kvalitet i opplæringa inn mot Vestland 2020

Ingrid Kristine Holm Svendsen
kst. fylkesrådmann

Bjørn Lyngedal
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 14.08.2019

Gjennom arbeidet til dei fem yrkesfaglege koordinatorene (YFK) og eit systematisk arbeid på dei seks prosjektskulane har vi skapt ei heilskapleg fag- og yrkesopplæring, og det er utvikla eit tettare samarbeid mellom skulane og arbeidslivet. Prosjektet har utvikla nye måtar skulane arbeider med ungdomane på for å sikre deira veg til læreplass. Metodar og verktøy set elevar og lærlingar i sentrum og har nytteverdi for skuleeigar i høve til dannelsings- og utdanningsoppdraget.

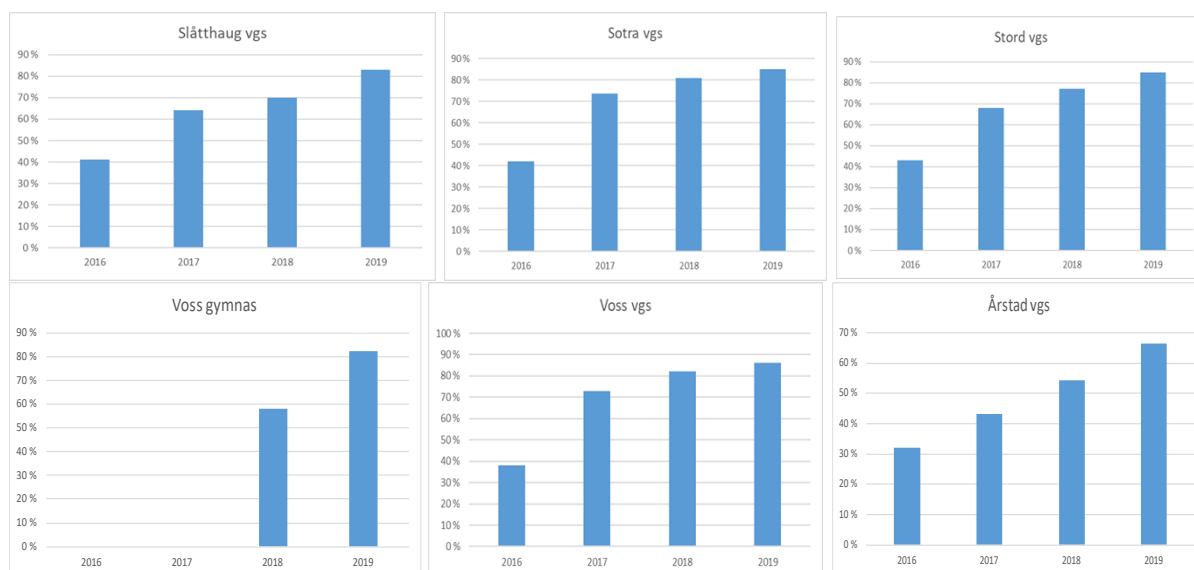
I prosjektplanen heiter det at prosjektet gjennom eit systematisk arbeid på prosjektskulane skal sikre ei heilskapleg fag- og yrkesopplæring i Hordaland. Det skal utviklast eit tett samarbeid mellom skulane og arbeidslivet. Prosjektet skulle utvikle nye måtar å arbeide med ungdomane og deira veg til læreplass. System og metodar som vert utvikla, skal kunne implementerast på alle dei yrkesfaglege skulane etter prosjektperioden. System som vert utvikla og implementert, skal kunne gje varig effekt slik at fleire elevar skal kunne få prøve seg i lære. Etter prosjektperioden er over, skal Hordaland fylkeskommune ha utarbeidd ein tydeleg strategi for korleis ein arbeider med den enkelte ungdom som byrjar på ei fagutdanning.

System og metodar som er utvikla er overførbare og kan implementerast på alle dei yrkesfaglege skulane etter prosjektperioden og vil kunne gje varig effekt slik at fleire elevar skal kunne få seg læreplass. Hordaland fylkeskommune og Vestland 2020 kan ved å implementere dei system og metodar som er utvikla gjennom prosjektet, vise at ein har ein tydeleg strategi for korleis ein arbeider med den enkelte ungdom som byrjar på ei fagutdanning og sikrar ei heilskapleg 4-årig opplæring for alle som vel yrkesfagleg utdanning.

Skule og lærebedrift er likeverdige læringsarenaer. Opplæringa skal gje utgangspunkt for deltaking på alle område innafor utdannings-, arbeids- og samfunnsliv. Arbeidslivet har nokre krav og rammer som er anleis enn for opplæring i skule. Eit godt samarbeid mellom skule og arbeidsliv aukar moglegheitene for at fleire elevar og lærlingar skal kunne ta aktiv del i eiga opplæring. Det må vere eit mål at elevar som går ut frå Vg2, skal vere fagleg og sosialt kvalifiserte med den kompetansen arbeidslivet etterspør og vere tilsetningsklare for læreplass og opplæring i bedrift.

Resultat

Prosjektskulane er i tett dialog med eleven og har målt tal elevar med avtale om læreplass. Alle skulane har positiv progresjon, det viser seg at det nyttar å ha fokus på arbeidet med at eleven skal kunne vere tilsetningsklar for læreplass.

*Voss gymnas er del av ei samanslåing av fleire skular, og eigne tal finst ikkje for 2016 og 2017. Sjå Voss vgs

Tilråding

Prosjektet arbeider med endringsprosessar som omfattar det personlege, systematiske og organisatoriske planet. Fylkesrådmannen meiner desse prosessane tek tid å få fast implementert og få overført til dei andre skulane. Målet er at ein skal skape same kvalitet i heile fylket på sikt. YFK er ein ressurs i tillegg til dei som alt er i skulen. Dersom det skal vere mogleg å få til dei ønska endringane, krev det at nokon har jobben med å drive prosessane, både innan eigen administrasjon og ute i samarbeid med skulane. Prosjektet går ut 2019, men suksessen i tiltaket er verd å ta vidare i alt arbeid med å sikre eit opplæringsløp der fleire fullfører.

Fylkesrådmannen meiner dei vidaregåande skulane i ei heilskapleg opplæring skal ha ei aktiv rolle i formidlingsprosessen frå Vg2 til læreplass. Skulane kan gjennom dette bidra til å auke tal lærebedrifter og tal elevar som får seg læreplass. Ved optimal bruk av skulane sitt handlingsrom innan programfaga og i yrkesfagleg fordjuping (YFF) oppnår skulen tettare og meir forpliktande samarbeid med arbeidslivet, og eleven får læring, utvikling og danning inn mot ønska lærefag.

Skulen får formidlingsansvar til lærefag som har opplæring i bedrift, og med det ansvaret for eleven sin overgang frå Vg2 i skule til opplæring i bedrift. Prosjektet har utvikla formidlingsplan for prosess, metode, rutine og ansvarsfordeling som tek i vare det systemretta arbeidet med mål om tidleg formidling til lære.

Formidlingsplan med aktivitetar både på system- og individnivå må verte ein del av skulens årshjul. Felles retningslinjer og informasjon frå skulane i høve til YFF skal sikre samarbeidet med arbeidslivet og avklare roller og ansvar mellom dei ulike aktørane. Dei vidaregåande skulane skal førebu elevar både fagleg og sosialt for opplæring i bedrift. Samarbeid med arbeidslivet er nøkkelen for at søkjarar til læreplass kan få lærekontrakt eller opplæringskontrakt.

Dei vidaregåande skulane får med dette ansvar for elevane fram til dei har skrive under kontrakt med lærebedrift. Dersom eleven ikkje er kvalifisert for overgang til opplæring i bedrift, skal avgjevarskulen sette i verk individuelt tilpassa tilbod, slik at eleven kan fullføre opplæringa han har starta på.

Alternativ slutt opplæring i skule (Vg3) vert sett i gang etter behov. Når kvalifiserte søkjarar som ønskjer slutt opplæring i skule står igjen utan læreplass, må skuleeigar ta initiativ til å opprette eit tilbod om alternativ Vg3 i samarbeid med ein eller fleire av dei vidaregåande skulane.

Overgangen mellom skule og bedrift er kritisk for ein del elevar. Det er viktig for elevens sjølvstende og meistringsskjensle med eit tett og godt samarbeid mellom skulane, lærebedriftene, opplæringskontor og fylkeskommunen. Områda skulen ligg i, må forplikte seg saman med partane og ha ulike møtearenaer og samarbeidsforum. Fylkesrådmannen ser stor verdi og nytte av følgjande tiltak som er utvikla gjennom prosjektet.

- Samarbeidsmøte - nettverk mellom næringslivet og skulen.
- Formaliserte samarbeidsavtalar i YFF, registrert på Utdanning.no
- Læreplasskonferansar
- YFF-faget vert nytta med mål om læreplass.
- Nytte handlingsrommet til skulen
- Læreplassrekneskapen - IKO (identifisering, kartlegging og oppfølging) -verktøyet for systematisk oppfølging av dei som vil slite med å kunne få seg læreplass.

Mål om relevant opplæring og læreplass etter Vg2

Fylkesrådmannen ønskjer ei heilskapleg fag- og yrkesopplæring tett på brukarane. Fylkesrådmannen ønskjer stillingar som kan støtte skular i eit område med systemarbeidet, støtte lærlingar og lærebedrifter i overgangen og undervegs i læreløpet der det trengst. Berre i Hordaland formidlar vi 1800 rettselevar kvart år, og vi står att med 150 elevar som vil trenge ekstra merksemd. Systematisk IKO-arbeid i skulen, gjennomføring av aktivitetar og fokus på at eleven skal vere tilsettingsklar etter Vg2 vil på sikt gje resultat. Her kan slike stillingar gjere ein forskjell.

Yrkesfagleg fordjuping (YFF) er det største programfaget og er i stor grad inngangsbilletten til ein læreplass. YFF krev mykje samarbeid med næringslivet for å gje elevane den optimale posisjonen for mogleg læreplass. Heile 60 - 70 % av elevane frå Vg2 på landsbasis får seg læreplass gjennom dette faget. I Hordaland er det store ulikskapar med tanke på korleis skulane nyttar faget YFF. Prosjektet har utarbeidd felles retningslinjer som synleggjer struktur og organisering av YFF. Fylkesrådmannen ser det som nyttig at også skular utanfor prosjektet tek desse i bruk.

Meirverdi vidare vil vere å få utvikla og teke i bruk elektronisk system for å vere tett på i høve til internkontroll for alle lærlingar og lærebedrifter. Opplæring i bedrift krev intern opplæringsplan og halvtårssamtale med kvar lærling.

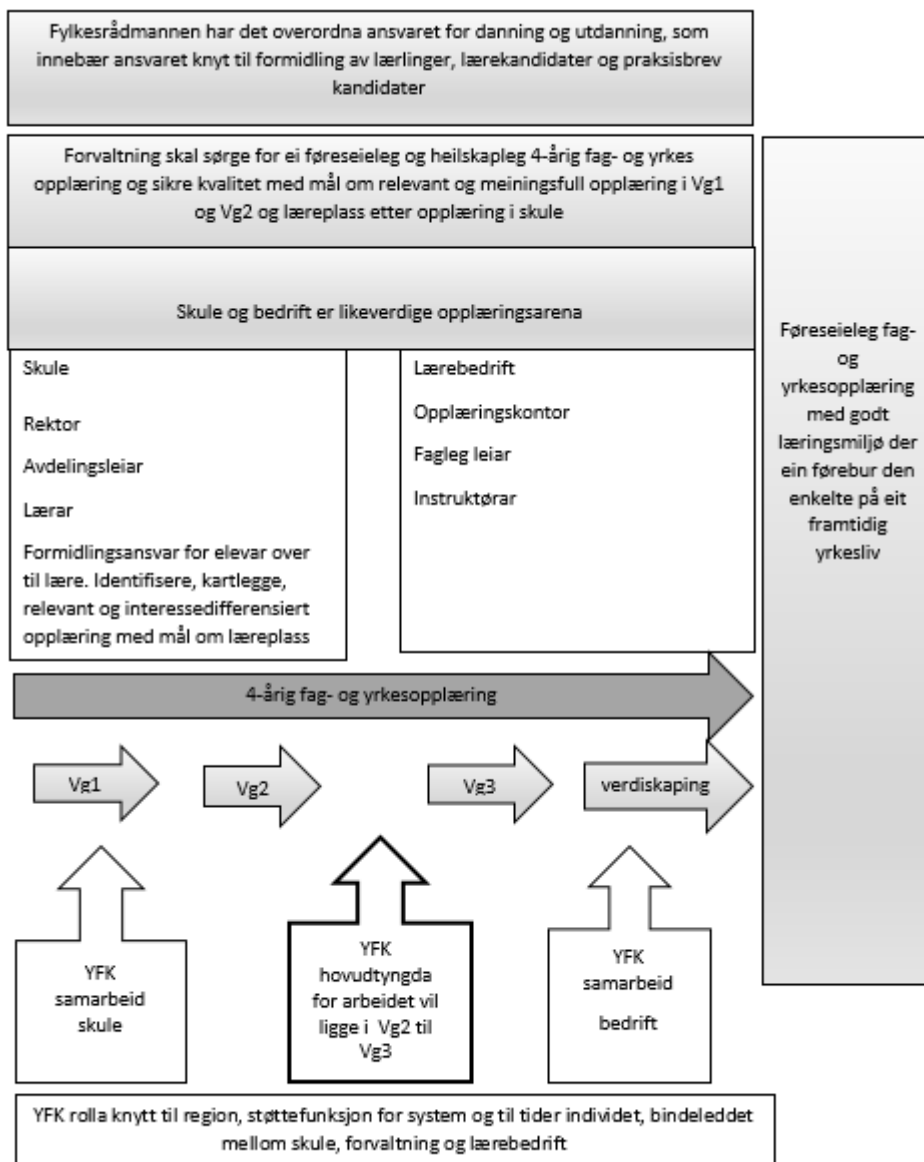
Fylkesrådmannen meiner at det i tillegg til system- og endringsarbeid er trong for å arbeide målretta med følgjande oppgåver for å kunne ha ei føreseieleg fag- og yrkesopplæring i fylket:

- Rekruttere/vedlikehalde bedrifter i lærlingordninga.
- Følgje opp LPR, bruk av YFF, skulen si involvering i fireårsløpet, formalisere avtaler med bedrifter osv.
- Støtte i overgangen til lære og alternative Vg3-tilbod for dei elvane som ikkje har fått seg læreplass.
- Møte igjen både ungdom og bedrift fyrste halvår i læretida.
- Vere støtte og ressurs for bedrifter undervegs i læretida.
- Følgje opp at manglar i høve til teori hjå lærlingane vert retta opp.

Yrkesfagleg koordinator - brubyggjaren til ei heilskapleg fag- og yrkesopplæring

Når eleven har kome seg over i lære fullfører fleire. Derfor er det større behov for oppfølging av eleven medan han er i skulen. Prosjektet har utvikla system og metodar, desse bør implementerast og takast i bruk på alle skulane med yrkesfaglege utdanningsprogram. Dei yrkesfaglege koordinatorane har vore bindeleddet og pådrivarane i skulane med dette arbeidet gjennom prosjektet.

Fylkesrådmannen meiner vi med denne modellen set eleven/lærlingen i sentrum og med det får ei teneste som har meirverdi både for individ og system og med det oppnår ei heilskapleg fag- og yrkesopplæring.

Skulen Vg1

- Identifisering, kartlegging av eleven, interesser og mål for utdanningsprogrammet
- Relevant arbeids- og observasjonspraksis og opplæringsarena i faget YFF
- **YFK - Støtte for skulen i systemarbeidet**

Skulen Vg2

- Identifisering, kartlegging av eleven, interesser og mål for utdanningsprogrammet
- Relevant arbeidspraksis og opplæringsarena i faget YFF
- Målretta (IKO) oppfølging med mål om læreplass etter Vg2
- **YFK - Støtte for skule og lærebedrift i overgangen frå elev til lærling, system- og til tider individarbeid. YFK - bindeleddet mellom skule, forvaltning og opplæringsbedrift, organisator av felles formidlingsaktivitetar.**

Bedrift Vg3

- **YFK - rettleie, følgje opp og støtte lærlingar/lærekandidatar og lærebedrifter**

Økonomiske konsekvensar

Prosjektet har hatt ei driftsramme på 4.5 millionar per år. Dette har dekt inn lønsmidlar, kostnader til reise m.m.

Prosjektet leverer i høve målet med prosjektet. Dersom metodar og verktøy skal implementerast, må det setjast av ressursar for å få desse vidareutvikla og innført på skulane.

Det er trong for tettare oppfølging før eleven kjem seg over til lære. Nokon må støtte skulane i dette arbeidet. Fylkesrådmannen støttar dette og ser at det også vil vere behov for systematisk oppfølging frå skuleeigar si side om fylkeskommunen skal lukkast med dette arbeidet.

Dette arbeidet vert no planlagt teke i vare via rettleiingstenesta. Dei som har vore tilsett som YKF har opparbeidd seg ein unik kompetanse og denne bør fylkeskommunen ta med seg vidare. Det er prosjektet si tilråding at ein finn att stillingar i den nye rettleiingstenesta som følger opp dette arbeidsfeltet.

To av dei fem opprinnelege YFK kom frå jobb i Hordaland fylkeskommune, desse er gjennom innplassering blitt tilsett ved dei nye rettleiingstenestene. To av dei resterande YFK har no funne seg andre stillingar i fylkeskommunen. Prosjektleiinga er i dialog med skulane som har mista sin YFK og det vert arbeida med løysing på å finne ny YFK ut prosjektperioden. Status for situasjonen er at ein av dei fem opprinnelege YFK ikkje har jobb i fylkeskommunen vidare, men vedkomande har permisjon frå tidlegera arbeidsgjevar ut 2019.